

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**De Moralitate, Natvra, Et Effectibvs Actvum
Svpernatvralivm In Genere Et Fide, Spe, Ac Charitate,
Speciatim**

Coninck, Gilles de

Antverpiae, 1623

Dvb. VIII. Vtrùm cognitio orta per discursum ex eidentia attestationis sit fides, an scientia, aliáue cognitio absolutè euidens?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-79645](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-79645)

bus immediatè facta est reuelatio à Deo, quibusque consequenter ipsa reuelatio est euidentis (vt accidit B. Virgini, Prophetis, & præcipuè primo angelo, qui euidenter cognoscebat obiecta fidei sibi à Deo reuelari) nisi aliquo discursu. Respondeo negando consequentiam: quia eorum fides nullo modo nitebatur ea euidentia (vt ostendit n. 91.) sed sola diuina auctoritate reuelante. Quamuis fuerit in ijs simul alius assensus merè naturalis, & quædam scientia à posteriori, quæ nitebatur euidentia & discursu, vt ostendam dubio sequenti.

D V B I V M VIII.

Virum cognitio orta per discursum ex euidentia attestations sit fides, an scientia, aliaue cognitio absolutè euidentis?

104 **E**xempli causa, angelo præfertim primo in via erat omnino euidentis, Deum sibi reuelare mysterium SS. Trinitatis: clarissimè enim videbat hanc reuelationem sibi fieri, nec posse fieri ab alio, quàm à Deo; item naturali lumine clarè videbat impossibile esse Deum mentiri, & consequenter quidquid ipse dicebat, esse necessariò verum.

Quæritur igitur, vtrum hæc cognitio debeat dici fides, an scientia à posteriore, aut saltem cognitio euidentis?

105 **P**rima opinio docet, eiusmodi cognitionem debere dici absolutè euidentem & scientiam à posteriori. Hanc citat Durand. in 3. d. 23. qu. 9. littera N. & videtur eam probare Bañez, qui 2. 2. qu. 5. art. 1. concl. 2. docet, posito quòd angelus euidenter sciuerit mysterium Trinitatis sibi à Deo reuelari (quod tamen non videtur admittre) etiam à posteriori euidenter sciuisse hoc esse verum. eandem tenet Valètia 2. 2. disp. 1. q. 5. puncto 1. & plures alii recentiores. Et probatur, quia hic syllogismus, *Quidquid Deus reuelat est necessariò verum: Deus hoc reuelat: ergo est necessariò verum*; non minùs est euidentis quàm quæuis alia demonstratio à posteriore: ergo non minùs gignit euidentem scientiam, quàm hæc. Adferuntur plures alia probationes, sed ferè omnes ad hanc referuntur.

106 **S**ecunda opinio docet, talem cognitionem non debere dici scientiam à posteriore, aut absolutè euidentem: sed solùm euidentem in attestante. Hanc docent quidam recentiores apud Turrian. 2. 2. q. 1. disp. 9. dub. 3. & tribuitur Caietano 2. 2. q. 5. art. 1. sed ibi satis obscurè loquitur, & videtur potius in contrarium inclinare. nam docet per talem discursum, non acquiri euidentiam rei in se, (qua scilicet natura ipsius in se clarè cognoscatur,) sed solùm acquiri euidentiam qua veritas rei clarè cognoscatur in attestante siue propter attestantem: quod verum est, & etiam prior opinio faretur; in hoc tamen à Caietano discrepat, quòd hic loco citato admittit eiusmodi cognitionem verè euidentèr cognosci veritatem rei reuelatè, siue quòd hæc vera sit; quod tamen Auctores illius sententiæ negant.

Probatur hæc opinio, quia solùm est duplex *Coniunctio de act. supernat.*

demonstratio qua possit gigni scientia: Prima est à priore, qua effectus demonstratur per causam. Secunda à posteriore, qua demonstratur causa per effectum; ad quam refertur ea qua ex contradictorio conclusionis inferitur aliqua contradictio in his quæ habent connexionem ex natura rei cum conclusione. Antiqui enim has solas agnouerunt demonstrationes, nec licet nobis alias fingere: atqui dictus syllogismus neutro ex his modis aliquid demonstrat: ergo non est demonstratio, & consequenter non gignit cognitionem euidentem.

Tertiò, igitur dici posset, dictam cognitionem esse fidem. Probatur, quia omnis ille assensus siue cognitio est fides, quæ tamquam medio siue ratione formali nititur alterius testimonio: atqui dicta cognitio ita nititur testimonio Dei; nam reuelatio siue testimonium Dei est medium illius syllogismi: ergo illa cognitio est fides. Et confirmatur, quia etiam fides humana videtur niti tali discursu, scilicet hoc: *Quidquid Iohannes, qui est vir probus, mihi testatur, est probabiliter verum: atqui ipse mihi hoc testatur: ergo hoc est probabiliter verum.*

Pro resolutione Nota, strictè loquendo hæc duo multùm inter se distingui, scilicet, *Hæc res siue quòd Deus sit trinus & vnus, est mihi in se euidentis: &, Euidentis est mihi, quòd hæc propositio, Deus est trinus & vnus, sit vera.* Quibus æquivalent hæc duæ: *Connexio inter dictum subiectum & prædicatum mihi in se est euidentis: & Euidentis est mihi, inter dictum subiectum & prædicatum esse connexionem, siue ea esse connexa.* In vtroque enim casu in priore propositione si strictè velimus loqui, significatur naturam subiecti & prædicati, aut saltem naturam & qualitatem connexionis, quæ inter ea est, mihi clarè esse cognitæ, siue me clarè scire qua ratione prædicatum conueniat subiecto, qualisque inter ea sit connexio. In secunda solùm significatur me clarè scire eam connexionem inter ea verè à parte rei esse, quod potest esse verum, et si ignorem qualis ea sit; atque ita secunda propositio potest esse vera et si prior sit falsa.

Probatur exemplo. nam ex eo quòd videam magnetem attrahentem ferrum, clarè colligo & scio à posteriori eum habere in se vim id attrahendi, & consequenter clarè scio hanc esse veram: *Magnes habet vim attrahendi ferrum*; ignoro tamen qualis sit hæc vis, aut quomodo hæc attractio fiat. Et consequenter hæc, *Magnes habet vim attrahendi ferrum*, est mihi in se in euidentis, & solùm euidentis in effectu. Quod adhuc clariùs est, quando videmus rem aliquam ex alia aut semper aut ferè semper sequi, & ignoramus an id fiat vi aliqua ipsi rei intrinseca, an verò virtute diuina aut etiam dæmonis, vt contingit in occiso emittente sanguinem præsentè occisore: quod nobis euidentis est fieri, cum tamen sit obscurissimum quomodo id fiat; atque adeò euidentis est, præsentiam occisoris habere vim cauandam emissionem sanguinis: qualis tamen sit hæc vis, & vnde eam habeat obscurissimum est.

Satis autem constat, euidentiam attestations non facere mihi rem in se euidentem; & consequenter

107

108

Postum euidentèr cognoscere aliquam propositionem esse veram, est ipsa secundam se mihi sit obsecra.

109

quenter angelo in via non fuisse absolute in se evidens Deum esse trinum & unum, neque hoc vllus vnquam asseruit. Sed quaritur vtrum ratione reuelationis quam clare videbat sibi fieri, euidenter cognouerit hoc esse verum. Quamuis autem inter primam & secundam opinionem possit alicui videri magis esse questio de nomine quam de re; tamen quia inde magna ex parte pender alia questio realis, scilicet an fides possit consistere cum actuali scientia, illa necessarium hic nobis explicanda est. Suppono autem hic quod paucis exceptis omnes concedunt, angelum, praesertim primum, clare cognouisse eam reuelationem sibi a Deo fieri. quod etiam disput. 11. dub. 2. probabo.

110 **CONCLUSIO I.** Talis cognitio debet absolute dici evidens. ita Auctores primae sententiae. Probatur, quia illa cognitio est absolute evidens, quae habetur ex praemissis euidentibus, per euidentem consequentiam: atqui illa cognitio est talis (nam, vt hic supponimus, ille angelus euidenter cognoscit maiorem & minorem esse veras, & consequentiam esse bonam:) ergo illa cognitio est evidens.

Maiores probatur Primò, quia euidentia gignit euidentiam, & omnis ille assensus est evidens, qui nititur obiecto formali euidenti. (quia per hoc distinguitur ab obscuro:) atqui hic assensus est talis (nititur enim tamquam obiecto formali euidenti cognitione antecedentis & consequentiae:) ergo est evidens. Secundò, quia ideo praecise in alia demonstratione, praesertim a posteriore, assensus conclusionis est evidens, quia habetur per euidentem consequentiam ex praemissis euidentibus.

Secluso imperio voluntatis nihil conuincit intellectum eumque necessitat ad assensum nisi rei euidentia: atqui intellectus in tali casu omnino conuincitur, & sine imperio voluntatis ad assensum conclusionis necessitatur: ergo eius veritas est ei evidens.

Confirmatur, quia secluso imperio voluntatis nihil conuincit intellectum eumque necessitat ad assensum nisi rei euidentia: atqui intellectus in tali casu omnino conuincitur, & sine imperio voluntatis ad assensum conclusionis necessitatur: ergo eius veritas est ei evidens.

111 Dices Primò, hinc non sequi, eam veritatem siue cognitionem esse angelo absolute euidentem, sed solum esse euidentem in arte stare. Sed contra, vel eam veritatem solum esse euidentem in arte stare est particula alienans. Sicut cum imago dicitur homo pictus ita vt significetur illam veritatem solum esse euidentem ipsi attestanti, non autem ipsi angelo; & hic sensus aperte falsus est. nam argumenta allata clare probant eam veritatem ipsi angelo esse euidentem. Vel solum significat eam veritatem non esse illi angelo in se, siue per se immediate euidentem; sed solum ratione ipsius reuelationis; & sic ea propositio est quidem vera, sed inde non sequitur, eam veritatem non debere absolute dici euidentem angelo. Quia quoties aliquid cognosco per demonstrationem a posteriore; conclusio non est mihi evidens in se, sed solum in suo effectu, & tamen dicitur mihi absolute esse evidens, ita vt dicar absolute euidenter cognoscere eam esse veram: ergo idem dicendum est in alio casu.

Veritas euidentis in arte stante potest dici absolute euidentis.

112 Dices Secundò, Deus reuelat illi angelo mysterium Trinitatis obscure, quia hic per eam nec mysterium Trinitatis, nec Deum clare cognoscit:

ergo ipsa reuelatio est obscura, & consequenter nequit parere claram cognitionem. Respondeo, eam reuelationem eatenus dici obscurem, quatenus non facit angelum videre siue cognoscere rem reuelatam prout in se est; & hac ratione parit cognitionem obscuram & aigmaticam circa ipsam naturam & conditionem rei reuelatae. Alia tamen ratione dicitur clara, quatenus angelus clare videt eam sibi a Deo fieri; & hac ratione parit claram cognitionem veritatis rei reuelatae; siue quia angelus clare cognoscit hanc esse veram; etsi ignoret qua ratione vera sit; sicut videndo ferrum a magnete attrahi clare cognosco id ab eo attrahi, etsi ignorem qua ratione id fiat, an immediate agendo in distans, an producendo aliquam qualiter in medio.

Quia ratione reuelatio siue angelo fuerit obscura, & qua ratione clara.

Ad argumentum contrarium positum num. 106. Respondeo hanc demonstrationem esse a posteriore: nam etsi non sit proprie ab effectu, est tamen ei similis, & ad eam reducitur; sicut ad eam reducitur omnis demonstratio, quae fit per reductionem ad impossibile, siue ad contradictorium eius quod habet cum re demonstrata apertam & necessariam connexionem, & si lubet, etiam sibi intrinsecam: nam etsi res reuelata non habeat intrinsecam connexionem cum reuelatione; tamen diuina reuelatio habet intrinsecam, naturalem ac omnino necessariam connexionem cum veritate rei reuelatae, ita vt ex ipsius natura implicet eam esse in rerum natura, & tamen rem reuelatam esse falsam: atque ita etsi non sit mutua, tamen est magis essentialis inter reuelationem & veritatem rei reuelatae connexio, quam inter effectum & causam naturalem efficientem; quia haec possunt absolute a se mutuo separari, omnino autem implicat reuelationem poni sine veritate rei reuelatae.

113

Diuina reuelatio habet naturalem connexionem cum veritate rei reuelatae.

Vt haec autem sint clariora, Nota, cum demonstramus causam per effectum, ipsum effectum quatenus est praecise effectus, non esse nobis proprie rationem formalem seu medium certum cognoscendi causam eiusque existentiam; nam calor a sole productus non minus est ipsius effectus, quam lumen, & tamen ex praesentia talis luminis certo demonstramus siue cognoscimus praesentiam solis; non tamen ex praesentia caloris, quia hic idem per se alium de potest produci, & absente sole perseverat; sed ideo praecise ex aliquibus effectibus clare demonstramus praesentiam causae, quia ratione necessariae connexionis & dependentiae vnus ab altero, existens effectus est evidens signum existentiae causae; & consequenter quo illa connexio seu dependentia est magis necessaria, eo effectus est signum magis evidens & infallibile, & ex eo existentia causae certius & euidentius demonstratur. Cum igitur inter reuelationem diuinam & veritatem rei reuelatae sit longè euidentior & magis necessaria connexio, quam inter existentiam effectus & existentiam causae creatae (cum ille sine hac absolute saltem miraculose possit existere) consequenter quo ipsa reuelatione longè certius & euidentius demonstratur veritas rei reuelatae, quam existentia vllius causae creatae possit demonstrari ex effectu.

114

Causa demonstratur ex effectu praecise ratione connexionis, quae inter casus est.

Ex reuelatione diuina praecise demonstratur veritas reuelata quam causa creatae.

115 **CONCLUSIO II.** Dicta cognitio non potest dici fides, quia fides nritur tamquam obiecto formali alieno testimonio formaliter sumpto, siue quatenus habet præcisè rationem testimonij: dicta autè cognitio non nritur testimonio Dei formaliter sumpto, siue quatenus præcisè habet rationem testimonij; sed solùm quatenus est evidens signum veritatis ipsius rei reuelatæ. Sicut quando audio Iohannem mihi dicentè se vitare, assensus quo id credo nritur eius dicto, non quatenus est testimoniu ali quod, sed quatenus est evidens signum vitæ ipsius: ideoq; non est fides, sed scientia à posteriore. quod vel inde patet, quòd siue is, qui mihi hoc dicit, habeatur verax, siue perpetuò mendax, eodem modo ac æquè sumitur mihi persuadèbo eum vitare. quod falsum esset si propriè dicta fide hoc crederem: nam hæc nritur quam sumitur nritur testimonio hominis habiti pro mendace. Ex quo patet solutio argumenti positi n. 107.

116 Ad confirmationè Respondeo, etsi fortè fides humana saltem communiter nritur aliquo discursu, tamè nritur etiam ipso testimonio hominis formaliter sumpto, non autem quatenus est certum, aut etiam probabile signum veritatis rei testatæ ratione connexionis quæ cum hac habet, quia ex se nullam omnino huiusmodi connexionem habet, cum non sit magis necessariò verum, quam falsum. Simile ferè est cum nostro casu est quando credo Romam esse in Italia, quia omnes ferè mortales id testantur. cum enim moraliter impossibile sit omnes illos ea in re falli aut mentiri, ille assensus non est propriè fides, sed quædam scientia à posteriore moraliter certa.

D V B I V M IX.

Utrum propositio quæ per evidentem consequentiam deducitur ex principiis fidei, sit de fide, siue obiectum fidei?

117 **Q**uidam affirmant eiusmodi propositionè non quidem omnibus, sed ijs qui clarè vident eam consequentiam, esse de fide, eosq; eà fide diuina credere. Ita Catharinus opusculo de Certitudine gratiæ, assert. 6. Vega lib. 1. in Concil. Trident. c. 39. Canus l. 6. de locis Theolog. c. vltimo ad 10. vers. *Sed & id postremò.* Probatu Primò, quia qui negaret conclusionè quæ ita videret clarè deduci ex propositionibus reuelatis, esset hæreticus: ergo illa est de fide. Secundò, quia Ecclesia multa hoc modo ex principiis fidei deducit & proponit credenda, quæ non sunt in Scripturis aut traditionibus reuelata: ergo eiusmodi propositiones ijs qui vident talem consequentiam sunt de fide. Tertio, quia ea quæ legimus in Scriptura aut in Ecclesiæ definitionibus, credimus fide diuina, cum tamen non sciamus ea à Deo esse reuelata, nisi mediante hoc discursu: Quid quid haberetur in Scriptura aut Ecclesiæ definitionibus est à Deo reuelatū: hæc sunt talia: ergo sunt à Deo reuelata. Cuius minor est solùm cognita naturali lumine, quia nimirum illa in Scriptura aut Cõcilij legimus. Quarto, quia qui videt hostiam à sacerdote consecratam adorandam offerri, propter hunc syllogismum: Omnis hostia rite consecrata cõtinet Christum: hæc est talis: ergo hæc cõtinet Christum; fide diuina credit Christum in ea verè cõtineri: quia aliàs non posset eam absolutè, sed solùm sub cõditione adorare. Quintò, quia hic est bonus syllogismus: Est de fide omnè validè baptizatum suscipere characterè: atqui hic puer est validè baptizatus: ergo est de fide huc accepisse characterè. vnde vltèrius infertur propositionè deductam ex propositione de fide esse de fide.

secratam adorandam offerri, propter hunc syllogismum: Omnis hostia rite consecrata cõtinet Christum: hæc est talis: ergo hæc cõtinet Christum; fide diuina credit Christum in ea verè cõtineri: quia aliàs non posset eam absolutè, sed solùm sub cõditione adorare. Quintò, quia hic est bonus syllogismus: Est de fide omnè validè baptizatum suscipere characterè: atqui hic puer est validè baptizatus: ergo est de fide huc accepisse characterè. vnde vltèrius infertur propositionè deductam ex propositione de fide esse de fide.

Nota Primò, hanc sententiã posse habere duplicem sensum. Primò, vt velit nos credere tali propositioni propter euidentiã ipsius consequentiæ, quæ ex principiis de fide deducitur, ita vt ipsa euidentiã consequentiæ sit partialè obiectum formale assensus fidei. Et in hoc sensu satis manet refutata ex dub. 7. vbi ostendi, fidè nostram nullo modo posse ita nriti euidentiã consequentiæ, quia aliàs non esset certior quàm sit cognitio illius consequentiæ; quod tamen falsum est. Secundò, vt ipsa euidentiã consequentiæ habeat se solùm per modum proponenti obiectum fidei; & sit solùm obiectum formale istius iudicij, quod assensus fidei præcedit, quoq; iudicamus aliqua verè esse à Deo reuelata. Sicut dub. 5. conel. 3. dixi de testimonio Ecclesiæ. Vasquez autem l. 1. disp. 3. num. 8. docet Vegam & Canum in secundo hoc sensu intelligendos esse, eosq; in hoc sensu infra impugnabimus.

Nota Secundò, dictam sententiã posse intelligi in triplici casu. Primò, quando aliqua propositio euidenter infertur ex duabus de fide, vt cõtingit in hoc syllogismo: Omnes quibus Christus dedit potestatem absoluendi à peccatis, hanc verè habuerunt: atqui Christus contulit eam S. Petro: ergo hic eam habuit. Sed in hoc casu semper significatum conclusionis saltem implicite continetur sub significato alterius aut vtriusque præmissæ, atque ita necessariò est saltem implicite reuelatum, v. c. in dicto exemplo significatum conclusionis, siue D. Petrum accepisse eam potestatem, implicite significatur per minorem: qui enim dicit Christum dedisse S. Petro hanc potestatem, implicite dicit sanctum Petrum hanc accepisse, non solùm mediante aliqua consequentiã & connexionè significatorum inter se, sed ex vi significationis verborum: me enim alteri aliquid efficaciter dare significat hunc illud accipere. Secundò, quando conclusio infertur ex vna de fide, & altera naturaliter cognita, quæ tamen non sit contingens, sed necessaria, vt in hoc syllogismo: Omnis homo est risibilis: Christus est homo: ergo est risibilis. Tertio, quando conclusio deducitur ex vna propositione de fide, & altera naturaliter nota, contingente tamen, v. c. Omnis legitime baptizatus recepit gratiam: hic infans est talis: ergo recepit gratiam. Auctores autem supradicti intelligunt suam sententiã de omnibus his casibus.

Nota Tertio, duobus modis vnã propositionem posse inferri ex alia. Primò, immediatè ex vi significationis, siue quia illa virtute idem significat quod hæc, v. c. hæc, Omne animal est corpus, virtute significat hæc, Homo est corpus;

115 Quare dicta cognitio non sit fides.

Non omnis cognitio nritur alieno testimonio est fides.

Romam esse in Italia ab externis proprie non creditur, sed scitur.

Catharin. Vega. Canus.

118

Vasquez.

119 Conclusio potest tripliciter deduci ex antecedente de fide.

120 Vna propositio dupliciter ex alia infertur.

Q2 pus;